

Универзитет уметности у Београду

Факултет ликовних уметности

Рајићева 10, Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ
ПРОЈЕКТА И ПИСАНОГ РАДА

Лепа ли си, Стојановић Олга!

(Портрет односа мајке и ћерке -фотографије, графике и скулптуре)

кандидаткиње Виде Станисавац-Вујчић

На седници Наставничког већа ФЛУ, одржаној 06. септембра 2018. године именована је Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта ***Лепа ли си, Стојановић Олга!*** (*Портрет односа мајке и ћерке - фотографије, графике и скулптуре*) кандидаткиње Виде Станисавац-Вујчић, у саставу:

мр Бранимир Карановић, професор емеритус, ФПУ у Београду

мр Вељко Лалић, редовни професор ФЛУ у Београду

др Никола Шуица, редовни професор ФЛУ у Београду

др ум. Радош Антонијевић, ванредни професор ФЛУ у Београду

др ум. Оливера Парлић, ванредни професор ФЛУ у Београду у својству ментора.

Комисија Наставно — уметничком већу Факултета ликовних уметности подноси следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ

Биографија кандидата

Вида Станисавац-Вујчић рођена је 1981. године у Београду. Дипломирала је вајарство 2008. године у класи проф. Славољуба Радојчића. На истом факултету завршила је специјалистичке студије (главни предмет цртеж) у класи проф. Драгана Јовановића. Чланица је УЛУС-а од 2010. године, а од 2012. године предаје на Департману за уметност Државног универзитета у Новом Пазару у звању доцента вештина.

Свој рад Вида Станисавац-Вујчић представила је на самосталним изложбама: 2017. године **ОЛГИНА АНАЛОГИЈА** у Центру за графику и визуелна истраживања, ФЛУ, Београд, затим 2015. године **ЛЕПА ЛИ СИ, СТОЈАНОВИЋ ОЛГА!** изложба фотографија и скулптура у Галерији СУЛУЈ, Београд, 2012. године **У КУЈНИ** - изложба скулптура у Галерији савремене уметности Смедерево, 2011. године **СКУЛПТУРЕ МЕЂУ ЈАЈИМА** - изложба скулптура у Малој галерији УЛУПУДС-а, Београд, 2010. године самостални уметнички пројекат на Каленићевој пијаци подржан од општине Врачар, **СКУЛПТУРЕ МЕЂУ ЈАЈИМА** и 2008. године **ИЗЛОЖБА СКУЛПТУРА** са Владиславом Крстић и Ирином Перишић Бошњак у галерији СКЦ Нови Београд. Такође, у својој излагачкој пракси, Вида Станисавац-Вујчић бележи и бројна учешћа на колективним изложбама у земљи и иностранству: Међународно бијенале уметности минијатуре, Горњи Милановац, изложба фотографија студената и професора уметности ФЛУ у Београду, Faculty of Clear Lake, Houstone САД, INVENTIA INCLUSIVA, Међународно тријенале проширених медија 2013, Павиљон Цвијета Зузорић, Београд, 2007. MIXED WORLDS, изложба уметника из Србије, Галерија Емил Сали, Финска, Тампере, 2006. Бијенале портрета, Културни центар Шабац, јесу само неке са овог списка. Такође, током студија, Вида Станисавац-Вујчић добија за свој рад и две награде: 2007. године Награду ИЛИЈА КОЛАРЕВИЋ-ВАЈАР и 2006. године Награду СО САВСКИ ВЕНАЦ за рад у материјалу.

Детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат Виде Станисавац-Вујчић **Лепа ли си, Стојановић Олга!** (*Портрет односа мајке и ћерке -фотографије, графике и скулптуре*), јесте вишемедијска реконструкција односа мајке и ћерке, посредством портретског приступа, у коме портрет особе није само циљ, већ средство у обликовању онога што је крајње исходиште овог истраживања, а то је портрет међуљудског односа. У овом случају однос је схваћен и доживљен као ентитет за себе, као биће које живи чак и након смрти једног од учесника, у коме се физичке и психолошке карактеристике две особе спајају и преплићу, а ипак пружају могућност одвајања и откривања сопственог идентитета. *Два слична женска лика се сударају, стапају, поклапају, прожимају и заобилазе.* Циљ је да се *визуелно и материјално преиспитају сличности и разлике два сродна бића и на тај начин портретише њихов однос.* Цео пројекат је реализован као интегрална целина дводимензионалних и тродимензионалних ликовних

форми које конституишу однос две жене (мајке и ћерке), простор породичних односа, интимних осећања, блискости и удаљености, али се, такође, преиспитују и разматрају и општа питања идентитета ослобођеног од временског контекста.

На изложби у Галерији Факултета ликовних уметности у Београду, приказани су дводимензионални радови настали кроз процес истраживања и повезивања аналогне фотографије, цртежа и дигиталне штампе, као и скулптуралне форме мањег, камерног формата у неглазираном порцелану и једна скулптура портрет/глава одливена у алуминијуму. Централни рад ове изложбе, у коме се на најбољи начин сусрећу поесис и медијска истраживања, јесте инсталација која се састоји из пројектоване портретне фотографије и порцеланске скулптуре, чији однос производи специфичну просторну ситуацију у којој нам уметничко дело узвраћа поглед. Геометрија постаменте и порцеланска форма, ломе на фрагменте светлосни сноп пројектоване фотографије, при чему су ове тродимензионалне форме наизменично и носиоци слике али и објекти чија сенка укида исту. Крхке, готово порозне попут костију, јер порцелан јесте материја која памти неке претходне животе, ове форме у себи садрже кретање и процес. Њихова логика нас наизменично води ка отварању или затварању и то је њихова суштина-непрекидни процес трансформације. Положени, на једноставне металне постаменте, који су готово у форми цртежа, ови радови се налазе на самој граници материјалног света. Могуће је из њиховог облика извући асоцијативни низ портрет, контура, сенка, посуда, празнина....Радови на папиру, представљају сложена истраживања и зарад једноставнијег споразумевања можемо их именовати као графике. Схваћене као производ, оне то и јесу, ипак њихова природа је примарно процесуалног карактера и тиме комплекснија.

Писани рад има 63 страница и састоји се из десет поглавља: *Увод; Мајка-посуда (Разлистана форма Војина Бакића); Преображај, маска, цртеж са подцелином Синди Шерман; затим поглавље То је било (споменик, фотографија, смрт)* са подцелинама *Дигресија о Герхарду Рихтеру – сећање заборав* и *Графика, фотографија или догађај?* следи поглавље *Огледало (Нарцис и Слика Доријана Греја);* следеће поглавље *Двојник*, садржи две подцелине: *Деметра и Персефона* и *Бергманова Персона*, затим следи поглавље *Пројекција и перцепција* коју чине четири подцелине: *Плоха, сенка; Силуета, цртеж; Перспектива и унутрашња пројекција Дејвида Хокнија* и *С ове стране огледала- Тони Урслер;* следе поглавља *Процес настајања радова; Презентација (Изложба СУЛУЈ 2015, Изложба Олгина Аналогија 2016, Изложба ФЛУ 2018)* и *Закључак*. Визуелни материјал чини 45 репродукција од чега су 33 радови кандидаткиње, а 12 репродукција јесу примери из савремене и историје уметности.

Полазећи од Нојмана и његовог капиталног дела *Велика мајка*, Вида Станисавац-Вујчић у своме тексту, са лакоћом и луцидношћу, обједињује личну, интимну историју, мит и архетип, савремену уметност и своја трансмедијска истраживања. У првом поглављу *Мајка-посуда*, ауторка разматра архетип *Великог Женског* нарочиту пажњу посвећујући оним аспектима и принципима који се налазе у основи њеног уметничког бављења. Као значајну и у неком смислу пресудну за ток даљих скулпторских истраживања у свом докторском уметничком пројекту, она наводи једну невелику скулптуру-портрет, у којој су се сусрели многи појмови који припадају домену Женског (шкољка, мајка, шупље затворено, отворено, интима, тама, смрт, земља) али и питања идентитета. У формалном смислу ова скулптура покреће асоцијативни низ спојено, раздвојено, удвајање, уједињење, листање.... Иако припада опусу који није део овог уметничког истраживања, овој скулптури Вида Станисавац-Вујчић посвећује посебну пажњу и то са разлогом. Она јесте антиципација питања и проблематике коју ауторка даље развија у серији амбивалентних порцеланских форми које се истовремено и затварају и отварају пред нама, дозвољавајући погледу да се креће од споља ка унутра и обратно, понекад и кроз њих.

У следећем поглављу *Преображај, маска, цртеж*, ауторка реконструише процес настанка серије радова *Лепа ли си, Стојановић Олга!* Повод за ове радове представља идеја да се посредством шминке и цртежа на сопственом телу ауторкин лик трансформише у лик њене мајке. Иако је фотографија била само нужно средство да се ова трансформација забележи, овај чин далеко превазилази пуку документарност. Он постаје и перформанс, догађај, који открива сложеност односа два сродна бића, мајке и ћерке, животних циклуса, стварног и имагинарног... Анализа радова Синди Шерман, надовезује се на ово поглавље, пружајући детаљан увид у уметнички поступак ове уметнице.

У поглављу *То је било то (споменик, фотографија, смрт)*, Вида Станисавац Вујчић суочава нас са оним што је неизбежно, са идејом пролазности и смрти. Она анализира свој уметнички поступак након смрти мајке, када он добија сасвим другачије значење у односу на своје полазиште. Смрт блиске особе само је *потврдила суштину ових радова-идеју о смртности и пролазности*. Везу са Р. Бартом и својим радом уметница пре свега налази у идеји смртности, а не у фотографији, она је само медијум који нас подсећа да се нешто догодило и да заувек припада прошлости, она је сусрет са смрћу и пре смрти. Серија ових радова у којима се два лика (мајке и ћерке) претапају и трансформишу, настала је методом продужене и мултиекспозиције. Основа/предлогак је фотокопија портрета мајке, увеличана и одштампана на кућном штампачу, која *ординарношћу своје изведбе сведочи још једном јединству: вечност-пролазност-смрт-ништавило*. На ово поглавље надовезује се

дигресија о Герхарду Рихтеру у којој ауторка анализира Рихтеров однос према фотографији као полазишту за његов уметнички рад.

У поглављу *Графика, фотографија или догађај?* - ауторка разматра сам медиј фотографије и његову чудноватост. Иако комплексан појам, медиј фотографије јесте тесан и недовољан оквир за разумевање ових радова Вида Станисавац-Вујчић. Цео уметнички процес лавира између различитих медија и уметничких форми: перформанса, театра, цртежа, фотографије, графике....У том смислу ауторка се према њима искључиво односи као према РАДОВИМА, без ближих медијских одредница. Истовремено егзистирајући на оба пола: као документ и као артифицијелан, режиран чин, ови радови, својим извођењем приближавају се и својеврсном ритуалу у коме се спајају ликови ауторке и њене мајке. У тој чињеници могуће је препознати и комплексност целог дела: његов процесуални карактер и временску компоненту, при чему је чињеница да се нешто догодило, да је прошло и да је забележено, важнија од било какве квалификације тог догађаја.

Наредно поглавље - *Огледало*, сажима разматрања о појму огледала са различитих теоријских и дисциплинарних позиција и дискретну аутобиографску цртицу о односу ауторкине мајке према чину огледања. Само огледало јесте и моћан магијски предмет, али је и, по К. Л. Штросу, *добро за мишљење*, наизглед два контрадикторна суда, заправо обухватају простор који ауторка спаја у своје раду: свет свести и подсвести, разума и емоција. Сасвим логично, ово поглавље се састоји од подцелина *Нарцис* и *Слика Доријана Греја*. У поглављу о Нарцису, Вида Станисавац-Вујчић осврће се на познати антички мит у односу на личне поводе за бављење својим и ликом своје мајке, док је *Слика Доријана Греја*, текст ауторкине мајке који нам разоткрива комплексност загледаности у огледало, поглед који превазилази пуку нарцисоидност.

Затим следи поглавље *Двојник* са подцелинама *Деметра и Персефона* и *Бергманова Персона*. Кроз овај мали осврт на античку митологију Вида Станисавац-Вујчић налази кључ и подударности са својим радом. Она проналази у двојнику *борца* против смрт, оног који се појављује у виду ћерке и који се прожима са мајчиним ликом. Ипак, пратећи митолошку нит, ауторкин лик се *одваја* од мајчиног и наставља циклус живота који се непрестано понавља. *Да би изникао нови живот потребно је посејати (закопати) прошлогодишње семе.*

Ликови двојника, одраза у огледалу (Нарциса), Персефоне, Деметре, Душе или Духа, нехотице струје кроз моје радове и равноправно се укрштају без посебног разграничења, што указује на њихову блиску суштину. Без намере аутора они су се обрели заједно у мом видном пољу када је у питању накнадна анализа сопственог рада.

Анализирајући даље свој рад, у поглављу *Пројекција и перцепција*, ауторка детаљније образлаже своју методологију. Првенствено базирајући свој рад на спонтаности и креативном импулсу, бавећи се пре свега односом форме и садржаја, Вида Станисавац-Вујчић методу теоријског објашњења рада уводи тек пост фестум у односу на саму продукцију. Пројектовано значење рада заправо има своју паралелу у поступку којим се ауторка користи у своме раду. Пројекција није само техникалија у инсталацији, већ се појављује и у цртачком процесу и раду на скулптурама, при чему се као и у осталим значењским и садржајним равнима ауторкиног рада, сусрећу светови конкретног и замишљеног. Даље у тексту, Вида Станисавац-Вујчић анализира свој рад у контексту ликовних елемената (плоха, сенка, силуета, цртеж) чија функција није само формална већ носи и одређено симболичко и пренесено значење. Подцелине које следе, поглавља о уметницима Дејвиду Хокнију и Тонију Урслеру, праве занимљиву петљу између ауторкиног поступке и ова два савремена уметника, детектујући тачке додира и разилажења њихових уметничких поступака.

Поступак којим се уметница служи у продукцији својих радова јесте особен и специфичан. Њему је посвећено поглавље *Процес настајања радова* у коме ауторка детаљно објашњава технолошки поступак чије процедуре јесу чврсто срасле са идејном и поетском основом њеног рада.

Након овог поглавља следи део у коме ауторка прилаже визуелни материјал, документацију о изложбама које су претходиле докторском уметничком пројекту и неодвојиви су део овог истраживачког процеса, као и фотографије докторске изложбе у Галерији ФЛУ. Закључно разматрање, заправо јесте наговештај новог почетка, који се опире било каквој дефиницији или утабаној стази, без дуга и обавезе да оно што смо једном мислили и желели мора бити заувек. Важан је тренутак у коме покушавамо нешто да учинимо, јер будућност је ненаписана.

Критички осврт на докторски уметнички пројекат и оцена остварених резултата

Докторски уметнички пројекат *Лепа ли си, Стојановић Олга!* - Вида Станисавац-Вујчић, на најбољи начин сублимира ауторкина истраживања у проширеном пољу портретске проблематике. Полазећи од класичне скулпторске дисциплине-портрета, уметница се луцидно креће кроз изазове на које наилази у свом спонтаном, интуитивном али ипак интроспективном

поступку. Жива, неукалупљена мисао (а то и писани текст потврђује), која има обавезу искључиво према слободи и личној истини, обликовала је, тачније, створила је ово проширено поље портрета. Руководећи се идејом да нам је и за самоспознају неопходан, важан и нужан онај други, уметница се кроз своје радове дотиче најдубљих, најделикатнијих, супстанцијалних питања нашег бића. Редукованим визуелним средствима, готово елементарним, али и етеричним, Вида Станисавац-Вујчић у својим радовима обједињује супротности и контрасте који имају своје трајање: не исцрпљују се и не троше у једном погледу. Траже и заслужују пажљиво посматрање. Наизглед би се рекло да те супротности делују једне против других, но, истина је да је то начин њиховог *дусања*, начин на који оне живе у нашој свести.

Писани део докторског уметничког рада Вида Станисавац-Вујчић захтева нарочиту пажњу, као редак, а тиме и драгоцен, пример савреног склада теоријских разматрања и изјаве уметника о своме уметничком процесу, који није пуко испуњење формалног захтева, већ јесте текст који се са задовољством и интересовањем може читати. Текст није неутралан и безличан, ипак, ауторка нам се обраћа ненаметљиво и нетенденциозно. Избором формата и начина на који нам Вида Станисавац-Вујчић представља свој рад јесте и особен и по својеврсној храбрости да се остане свој, аутентичан, изван очекивања, морања, дефиниција, а опет буде утемељен у хуманистичкој научној мисли. Такође, бавећи се питањима личне историје, крећући се том деликатном територијом, Вида Станисавац-Вујчић, ниједног тренутка, није се приближила опасној сфери интимне исповести, већ је сам рад, уметнички процес и сложена мрежа односа коју он успоставља остајала у фокусу ауторкиних разматрања. Упоредну анализу примера из савремене уметности чине прецизно одабрани примери који разматрају и различите контексте сродних истраживања и тиме употпуњују овај рад.

Закључак комисије

Комисија закључује да је докторанткиња Вида Станисавац-Вујчић у практичном делу докторског уметничког пројекта *Лепа ли си, Стојановић Олга! (Портрет односа мајке и ћерке - фотографије, графике и скулптуре)* успешно реализованом изложбом достигла висок уметнички квалитет, а текстуалним делом рада веома јасно мапирала путеве свог уметничког поступка. На основу укупне оцене докторског уметничког пројекта *Лепа ли си, Стојановић Олга! (Портрет односа мајке и ћерке - фотографије, графике и скулптуре)* кандидаткиње Вида Станисавац-Вујчић, Комисија предлаже Наставно — уметничком већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта, који би,

затим са Предлогом одлуке био достављен Сенату Универзитета уметности, на чијем заседању би се донела одлука о усвајању и кандидаткиња упутила на усмену одбрану.

мр Бранимир Карановић, професор емеритус, ФПУ у Београду

мр Вељко Лалић, редовни професор ФЛУ у Београду

Др Никола Шуица, редовни професор ФЛУ у Београду

др ум. Радош Антонијевић, ванредни професор ФЛУ у Београду

др ум. Оливера Парлић, ванредни професор ФЛУ у Београду, ментор